

รูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ในจังหวัดกาญจนบุรี*

A MODEL FOR STRENGTHENING THE COMMUNITY ECONOMY OF THE LOCAL HERBAL PROCESSING GROUP IN KANCHANABURI PROVINCE

เชมจิรา วัฒนกุลยศ*, พระมหาบุญเลิศ ช้วยธานี, พระปลัดประพจน์ อยู่สำราญ

Kemjira Wattanakullayot, Phramaha Boonlert Chuaythanee, Phrapalad Prapoj Yusamran

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี นครปฐม ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: nankem@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาด้านปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี 2) พัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model และ 3) เสนอรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญคัดเลือกเจาะจง 20 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาด้านปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ประกอบด้วย วัตถุดิบ แรงงาน แหล่งเงินทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม การตลาด การสร้างเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐ และนโยบาย 2) การพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ตามแนวคิด BCG Model ประกอบด้วย เศรษฐกิจชีวภาพ เป็นแนวทางการใช้สมุนไพรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เป็นแนวทางการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว เป็นแนวทางการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 3) รูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ประกอบด้วย การพัฒนาองค์ความรู้และทักษะเฉพาะทางจัดอบรมและฝึกทักษะในการปลูก การแปรรูปสมุนไพร และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้กับสมาชิก เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์และสามารถแข่งขันในตลาดได้ พัฒนาทักษะด้านการตลาดดิจิทัลและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ตอบโจทย์ตลาดสุขภาพ การส่งเสริมการปลูกสมุนไพรแบบเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ความเข้มแข็ง, เศรษฐกิจชุมชน, กลุ่มแปรรูปสมุนไพร

Abstract

This research aims to 1) Study the relationship between production factors and the community economy of the local herbal processing group in Kanchanaburi Province, 2) Develop measures to drive the community economy of the local herbal processing group in Kanchanaburi Province based on the BCG Model concept, and 3) Propose a model for strengthening the community economy of the local herbal processing group in Kanchanaburi Province. This research is a qualitative research, collecting data from key informants, selecting 20 people specifically, and focusing on 10 people using an interview form. Content data analysis was used. The research results found that 1) Study the relationship between production factors and the community economy of the local herbal processing group, including raw materials, labor, funding sources technology and innovation, marketing, networking, and support from the government and policies. 2) Develop measures to drive the community economy of the local herbal processing group including promoting sustainable use of local resources, developing and adding value to products, branding and marketing, developing distribution channels, building cooperation and networks in the community, enhancing skills and knowledge, protecting the environment providing financial support and investment, and 3) The model for strengthening the community economy of the local herbal processing group, including developing specialized knowledge and skills, organizing training and development in planting and processing herbs. and developing new products for members in order to improve product quality and be competitive in the market, developing digital marketing skills and using online platforms to sell products, creating added value for products, developing and designing herbal products that meet the needs of the health market promoting the cultivation of herbs using organic farming methods that are friendly to the environment.

Keywords: Strength, Community Economy, Herbal Processing Group

บทนำ

สมุนไพรพื้นบ้าน เป็นพืชหรือส่วนของพืชที่ใช้ในการรักษาโรคหรือบำบัดอาการต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสมุนไพรเหล่านี้มักจะมีการใช้มาอย่างยาวนานในชุมชนและถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น การใช้สมุนไพรพื้นบ้านไม่เพียงแต่เพื่อการรักษาเท่านั้น แต่ยังมิบทบาทเป็นยาหรืออาหารเพื่อบำบัดรักษาโรค อาการเจ็บป่วย และส่งเสริมสุขภาพ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการใช้ในชุมชนเป็นเวลานาน สมุนไพรพื้นบ้านมักเติบโตในพื้นที่ธรรมชาติหรือปลูกในพื้นที่เกษตรกรรมในท้องถิ่น และมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของชุมชนโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่การเข้าถึงบริการทางการแพทย์แผนปัจจุบันอาจไม่สะดวก สมุนไพรพื้นบ้านเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทั้งในแง่ของการดูแลสุขภาพและการใช้เป็นผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องสำอาง ดังนั้นประโยชน์ของสมุนไพรพื้นบ้านจึงสามารถสรุปได้หลายด้าน คือ ด้านการรักษาและป้องกันโรค สมุนไพรพื้นบ้านมี

ประโยชน์ในการรักษาและป้องกันโรคหลายชนิด เช่น การใช้หมั้นในการรักษาโรกระบบทางเดินอาหารและการใช้กระเทียมในการควบคุมความดันโลหิต (Kumar, S. & Verma, S. , 2020)

จากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการพัฒนาสมุนไพรไทยให้มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ ด้วยการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาแปรรูปให้ได้ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่มีความหลากหลายตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในประเทศ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่ผลิตจากวัตถุดิบภายในประเทศเอง นอกจากสะท้อนให้เห็นความเข้มแข็งจากการพึ่ง ตนเองได้แล้ว ยังช่วยลดการนำเข้าสินค้าที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกันจากต่างประเทศได้ทางหนึ่ง พร้อม ๆ ไปด้วยเป็นสร้างงานสร้างอาชีพให้กับชุมชนได้อย่างดียิ่ง โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์โควิด-19 กำลังระบาดอยู่ทั่วโลก ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน และการจัดหารายได้ในแบบเดิม ที่ต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสม เข้าสู่สังคมแบบใหม่ดังคำนิยาม “วิถีปกติใหม่ (New Normal)” คือ การปรับ เปลี่ยนการใช้ชีวิตประจำวันในแบบเดิม ๆ ให้เป็นแบบใหม่ ลดการสัมผัสใกล้ชิด แต่ยังมีความปลอดภัยในการดำเนินการต่าง ๆ เหมือนเช่นเดิม ในประเทศไทยมีสมุนไพรหลายชนิดที่นักวิชาการจากหลายองค์กรให้แนวคิดที่สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย ลดความเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะสมุนไพรที่มีรสมันเปรี้ยว ฝาด ขม และเผ็ดร้อน (ธนา สมพรเสริม, 2557) ซึ่งการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านเป็นกิจกรรมทางธุรกิจที่มีความนิยมและมีศักยภาพในการสร้างรายได้ ธุรกิจแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านอาจมีลักษณะ ต่าง ๆ อาทิ การผลิตสมุนไพรแปรรูป ธุรกิจนี้เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสมุนไพรเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงขึ้น แต่เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้ประสบปัญหาผลผลิตที่ได้ มีมากเกินความต้องการของตลาด ส่งผลให้มีสินค้าตกค้างอยู่ในคลังสินค้าจำนวนมาก เมื่อเก็บไว้นานก็ก่อให้เกิดความเสียหายจากความชื้นทำให้ไม่สามารถนำไปจำหน่าย ทำให้สูญเสียรายได้ทั้งจากต้นทุนในการจัดเก็บสินค้า และโอกาสที่จะได้รับรายได้จากการขายสินค้า

ดังนั้น จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงสนใจศึกษาถึงการนำแนวคิด BCG Model มาสร้างแบบจำลองธุรกิจ เพื่อสร้างความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงธุรกิจของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน การพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับสินค้าหรือบริการตามแนวคิด BCG Model ที่จะมาเป็นแบบจำลองธุรกิจที่สร้างความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี อันจะเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน ผ่านตัวแบบธุรกิจการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านที่เสริมสร้างคุณค่าท้องถิ่น ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่สนใจเรื่องสมุนไพร และการดูแลสุขภาพด้วยสมุนไพรธรรมชาติ จากแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ นำไปสู่การสร้างความสำเร็จและเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนด้วยกลยุทธ์การบริหารจัดการตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบ BCG Model

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาด้านปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรีตามแนวคิด BCG Model
3. เพื่อเสนอรูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์ นำมาสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมกันค้นหาแนวทางการสร้างความเข้มแข็ง ด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา คือ ศึกษาเฉพาะในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้บริหาร และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจเกี่ยวกับการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการด้านวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้านกาแฟ กาแฟ นักท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับสินค้า หรือบริการของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มวิสาหกิจเกี่ยวกับการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการด้านวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ร้านกาแฟในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อร่วมกันสร้างแบบจำลองธุรกิจที่สร้างความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยกำหนดโครงสร้างในข้อคำถามและการสนทนากลุ่มตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จะต้องทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งบางครั้งอาจทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลก็ได้ การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพมักจะใช้วิธีการที่เรียกว่า การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยเมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญและจดบันทึกมาแล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ความเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าจะสามารถตอบปัญหาของการศึกษาวิจัยได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งจะทำให้การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงและตอบปัญหาการวิจัยโดยการตรวจสอบแหล่งข้อมูลพิจารณาในแหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ในการศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้การตรวจสอบจากแหล่งบุคคลมากที่สุดโดยการสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่มในคำถามเดียวกัน และจากกลุ่มตัวอย่างคนเดียวกันจากแหล่งบุคคลหลาย ๆ คน เพื่อเป็นการยืนยันในข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องหรือไม่

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาด้านปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 1) ปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบ แรงงาน ทุนและแหล่งเงินทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การรวมกลุ่มการตลาดและการสร้างเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบาย และ 2) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เช่น วัตถุดิบสมุนไพรในชุมชนที่มีคุณภาพสูงและมีความหลากหลายมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป

การมีแรงงานที่มีทักษะในการแปรรูปสมุนไพรชั้นสูง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี มีมูลค่าเพิ่ม การบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดหนี้สิน การใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสมุนไพร และการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ การรวมตัวของเกษตรกร เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาด ลดต้นทุนการผลิต

2. ผลการพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model ประกอบด้วย 1) การเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สมุนไพรท้องถิ่น การผลิตผลิตภัณฑ์ชีวภาพจากสมุนไพรจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพรที่มีอยู่เดิม โดยการนำสมุนไพรไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการสูงในตลาดสุขภาพและความงาม 2) การสร้างความยั่งยืนให้กับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้สมุนไพรและวัตถุดิบจากธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืนในชุมชน 3) การสร้างชื่อเสียงให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับประเทศและต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ชีวภาพที่ผลิตจากสมุนไพรท้องถิ่นจะช่วยสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเน้นความยั่งยืน ซึ่งสามารถขยายตลาดได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4) การลดต้นทุนการผลิต การนำวัสดุหรือวัตถุดิบที่เหลือจากการผลิตกลับมาใช้ใหม่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตทั้งในด้านวัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์ ทำให้กลุ่มผู้ผลิตสามารถเพิ่มผลกำไรได้มากขึ้น 5) การลดปริมาณขยะและรักษาสีสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรซ้ำและการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพจะช่วยลดปริมาณขยะที่สะสมอยู่ในสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาความสะอาดและความสวยงามของพื้นที่ในชุมชน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม 6) การสร้างความยั่งยืนในกระบวนการผลิต การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจะช่วยทำให้กระบวนการผลิตมีความยั่งยืนมากขึ้น และส่งเสริมให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว 7) การลดปริมาณขยะและเพิ่มการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การนำเศษเหลือจากการแปรรูปสมุนไพรมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่จะช่วยลดปริมาณขยะที่เกิดจากการผลิต และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้กระบวนการผลิตมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น และ 8) การเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพรและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่จากเศษเหลือจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสมุนไพรท้องถิ่นและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ทำให้สามารถขยายตลาดได้มากขึ้นและสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน

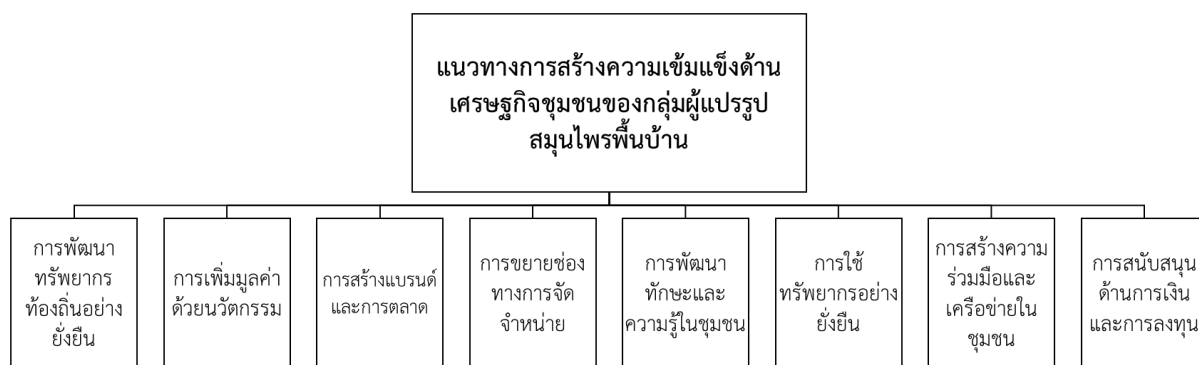
3. รูปแบบการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมการใช้และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความยั่งยืน 2) การเพิ่มมูลค่าและนวัตกรรม โดยการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพรและพัฒนานวัตกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3) การสร้างแบรนด์และการตลาด โดยการส่งเสริมให้กลุ่มผู้แปรรูปสร้างแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์และใช้กลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ 4) การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการขยายการเข้าถึงตลาดด้วยช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย 5) การพัฒนาทักษะและความรู้ในชุมชน เป็นการเสริมสร้างทักษะและความรู้ของผู้ประกอบการและสมาชิกชุมชน 6) การรักษาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน 7) การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน โดยสร้างความร่วมมือภายในชุมชนและระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 8) การสนับสนุนด้านการเงินและการลงทุน โดยแสวงหา สนับสนุนแหล่งเงินทุนและกลไกการสนับสนุนทางการเงินเพื่อการขยายธุรกิจ

อภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ด้านปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย 1) ปัจจัยการผลิต เช่น วัตถุดิบ แรงงาน และแหล่งเงินทุนเทคโนโลยีและนวัตกรรม การรวมกลุ่ม การตลาดและการสร้างเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบาย และ 2) การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เช่น วัตถุดิบสมุนไพรในชุมชนที่มีคุณภาพสูงและมีความหลากหลายมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป การมีแรงงานที่มีทักษะในการแปรรูปสมุนไพรขั้นสูง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี มีมูลค่าเพิ่ม การบริหารจัดการทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดหนี้สิน การใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปสมุนไพร และการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ การรวมตัวของเกษตรกร เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในตลาด ลดต้นทุนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัชชัย พินิจใหม่ และคณะ ได้ศึกษาการพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี กลุ่มใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษ ควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างสมดุล มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรได้ 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์ และกลุ่มได้สร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม โดยการขอรับรองมาตรฐานการผลิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิต (GMP) และมาตรฐานเลขสารบบอาหาร (อย.) การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ กลุ่มมีการซื้อขายพืชสมุนไพรภายในชุมชนและกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไปจำหน่ายต่อ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และเกิดประโยชน์ ร่วมกันระหว่างสมาชิกและกลุ่ม โดยกลุ่มจะมีการปลูกพืชสมุนไพรไว้ใช้เองเป็นหลัก มีการถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในชุมชน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ (ธวัชชัย พินิจใหม่ และคณะ, 2560) และมีการซื้อสมุนไพรจากภายนอก ซึ่ง นำพล แปนเมือง และคณะ ได้ศึกษา แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรพื้นบ้านกรณีศึกษา: ตำบลโป่งเปือย อำเภอมะนัง จังหวัดบึงกาฬ พบว่า บริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรพื้นบ้าน ปัจจุบันชุมชนยังคงมีการใช้สมุนไพรเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่การดำรงชีพ โดยมีหมอยาสมุนไพร การใช้สมุนไพรจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ มีการสร้างอาชีพจากสมุนไพรแก่ชุมชน รวมถึงการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปสมุนไพร และปลูกสมุนไพร โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ ที่ตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในชุมชนรวมถึงส่งเสริมการปลูกสมุนไพร มีการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่ม ดังนี้ 1) อบรมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน 2) ส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์แบบใหม่และการตลาดออนไลน์ 3) ส่งเสริมการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และ 4) ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรสู่ชุมชน (นำพล แปนเมือง และคณะ, 2563)

2. การพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เช่น สนับสนุนการปลูกสมุนไพรที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ 3) การสร้างแบรนด์และการตลาด เช่น พัฒนาแบรนด์ที่เป็นเอกลักษณ์และตรงตามความต้องการของตลาด 4) การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น สร้างและปรับปรุงช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ 5) การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน เช่น สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพร 6) การเสริมสร้างทักษะและความรู้ เช่น จัดอบรมและ Workshop ในด้านการจัดการธุรกิจ 7) การรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น ใช้เทคโนโลยีที่ช่วยลดการใช้ทรัพยากร และ 8) การสนับสนุนการเงินและการลงทุน เช่น สำรองแหล่งเงินทุน

จากภาครัฐและเอกชนที่สามารถสนับสนุนการขยายธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ ได้ศึกษา ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ประกอบด้วย 9 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเงิน การจัดทำรายรับและรายจ่าย 2) ปัจจัยด้านการตลาด มีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านการผลิตมีการวางแผนการผลิตตามศักยภาพของสมาชิก 4) ปัจจัยด้านการบริหาร จัดการมีการกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 5) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้นำในกลุ่มกระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ 6) ปัจจัยด้านแรงงานช่วยเพิ่มผลผลิตเพิ่มผลิตภัณฑ์ตามความต้องการ 7) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลประโยชน์และร่วม รับผิดชอบร่วมกัน 8) ปัจจัยด้านระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เป็นมาตรการและกลไกในการอยู่ร่วมกัน และ 9) ปัจจัย ด้านความสัมพันธ์กับภายนอก ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน (สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ, 2563) ซึ่ง บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ ได้ศึกษา ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐาน รากในชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ พบว่า องค์ประกอบด้าน ธรรมชาติ คน สังคม การเมือง/นโยบายการค้า การค้า โครงสร้างพื้นฐาน ศิลปวัฒนธรรม การเงิน และการสื่อสารเป็น ปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีของทุกชุมชน ปัจจัยด้านการเมือง/ นโยบายการค้า ด้านการค้าและการสื่อสาร มีอิทธิพลทางอ้อมเชิงบวกต่อระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง และการมี คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน (บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ, 2562)

ภาพที่ 1 รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน

3. รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัด กาญจนบุรี ประกอบด้วย 1) การพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยการส่งเสริมการใช้และพัฒนาทรัพยากร ท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความยั่งยืน 2) การเพิ่มมูลค่าและนวัตกรรม โดยการส่งเสริมการผลิต ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและพัฒนานวัตกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์สมุนไพร 3) การสร้างแบรนด์และการตลาด โดยการส่งเสริมให้กลุ่ม ผู้แปรรูปสร้างแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์และใช้กลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ 4) การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย โดยการขยายการเข้าถึงตลาดด้วยช่องทางการจัดจำหน่ายที่หลากหลาย และ 5) การพัฒนาทักษะและความรู้ ในชุมชน เป็นการเสริมสร้างทักษะและความรู้ของผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวนี ผึ้งกบัวขาว และคณะ

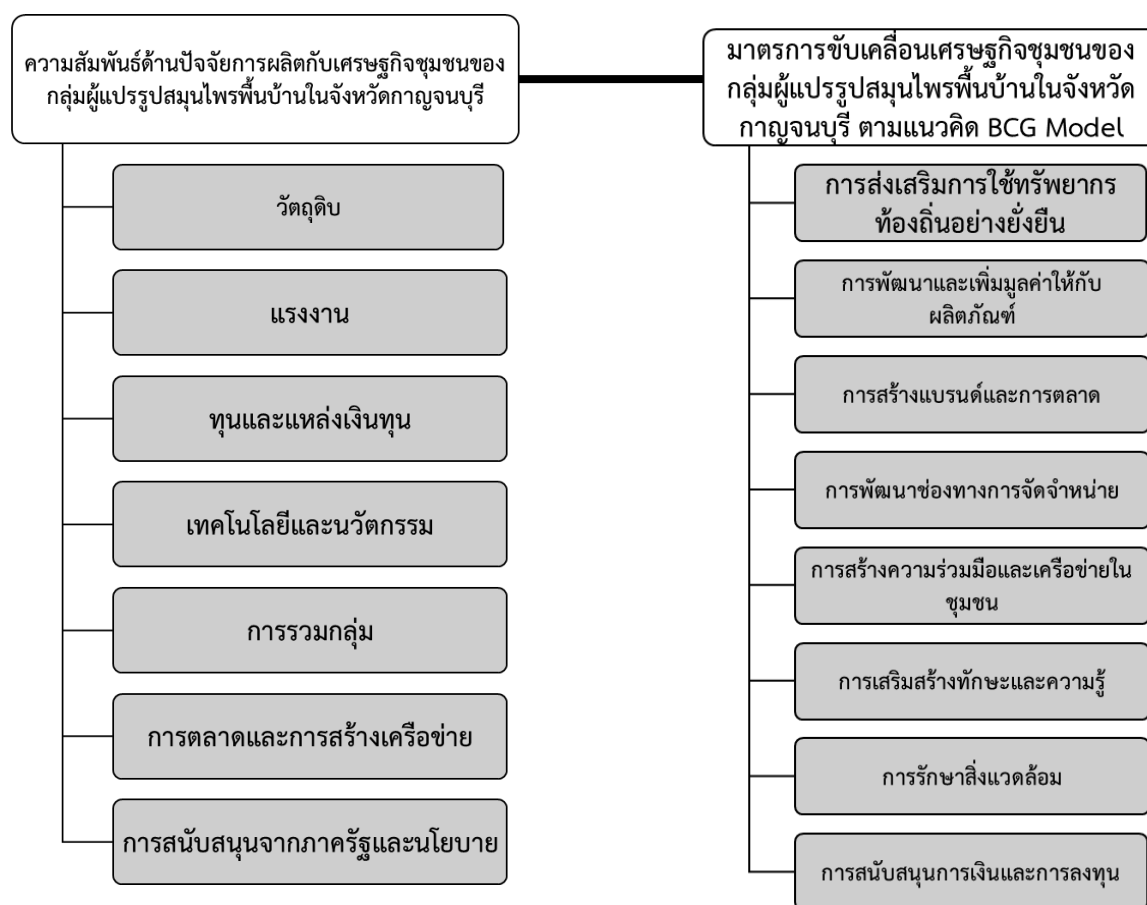

ได้ศึกษา รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปมะพร้าว บ้านแสงอรุณ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปมะพร้าวบ้านแสงอรุณ สังเคราะห์ได้รูปแบบ “LSP-Net Model” มีองค์ประกอบ คือ ด้านผู้นำ (L = Leadership) ด้านความสัมพันธ์เชิงสังคม (S = Social Relationship) ด้านส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (P = Promotion of Continuous) และด้านการสร้างเครือข่าย (N: Network) (วิภาวดี เพือกบัวขาว และคณะ, 2564) ซึ่ง สรรเพชร เพียรจัด และคณะ ได้ศึกษา รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อัตลักษณ์พื้นถิ่นข้าวเม่าแบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ คือ ขายแบบของฝาก ขายแบบกิจกรรมทดลอง ทำขายแบบออกร้าน ทำกินสด ขายออนไลน์ การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย คือ กลยุทธ์การตลาด 6P มาตรฐานผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ พบว่า การควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลักษณะเนื้อสัมผัสสี กลิ่น รส สิ่งแปลกปลอม วัตถุเจือปนอาหาร บรรจุภัณฑ์ ปริมาณ ข้อมูลฉลากโภชนาการ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ (สรรเพชร เพียรจัด และคณะ, 2564) ซึ่ง เขมิกา สงวนพวง และจิตรลดา รอดพลอย ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ในตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า จุดแข็งที่สำคัญ คือ สมาชิกกลุ่มมีการทำงานที่เป็นระบบ สามัคคีกัน รับฟังเหตุผลของกันและกัน มีประธานกลุ่มที่เข้มแข็ง ด้านจุดอ่อน คือ ขาดเงินทุนสนับสนุนด้านโรงเรือนและเทคโนโลยีการผลิต ขาดการรับรองมาตรฐานสินค้า บรรจุภัณฑ์ไม่สะอาดตา โอกาสของกลุ่ม คือ การได้รับรางวัลจากการจัดตั้งกลุ่มถูกต้อง และมีผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และอุปสรรคที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเป็นเรื่องของความล่าช้าของบริษัทจัดหาวัตถุดิบภายนอก ข้อเสนอแนะจากการวิจัย คือ ควรจัดฝึกอบรมให้กับคนรุ่นใหม่ในชุมชน จัดการศึกษาดูงานต่างพื้นที่ วางแผนการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียน ติดต่อบริษัทภายนอกที่สามารถจัดหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกและมีคุณภาพ พึ่งพาเทคโนโลยีการผลิตและยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าให้ได้ขึ้นทะเบียนอาหารและยา (เขมิกา สงวนพวง และจิตรลดา รอดพลอย, 2564) ซึ่ง อัสนรา นามไธสง และคณะ ได้ศึกษา การเพิ่มการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา บ้านหนองบัว ตำบลบึงทวาย อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร พบว่า ชุมชนพื้นที่เกิดชุดข้อมูลสถานการณ์พืชสมุนไพรท้องถิ่น เพื่อการใช้ประโยชน์ซึ่งชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และง่ายต่อใช้ประโยชน์ ทั้งยังมีรูปแบบการจัดการพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพืชสมุนไพรหมุนเวียน และผสมผสานเพื่อลดความเสี่ยงด้านการตลาดที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน ทำให้ชุมชนมีการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกพืชสมุนไพร 8 ชนิด (ไพล ขมิ้นชัน ขมิ้นอ้อย ตะไคร้หอม ว่านหางจระเข้ ฟักทะลายโจร กระเจี๊ยบ และมะกรูด) คิดเป็น ร้อยละ 58.53 ของการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งยังมีการเพิ่มชนิดพันธุ์ใหม่ และกำลังการผลิตในพื้นที่จากเดิม จำนวน 30 ชนิด ปริมาณการเพาะปลูกรวมกัน 754 ต้น เพิ่มขึ้น 32 ชนิด (ตะไคร้หอม และขมิ้นชัน) ปริมาณการเพาะปลูกหลังมีการดำเนินงานโครงการวิจัย 4,154 ต้น คิดเป็นร้อยละ 77.82 ของการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นในชุมชน (อัสนรา นามไธสง และคณะ, 2566) โดย ณรงค์ โพธิ์พุกขานันท์ และวรสิรา ยงยิ่งประเสริฐ ได้ศึกษา การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรน้ำมันมะรุมของกลุ่มสมุนไพร เขตบางบอน ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสู่ตลาดประชารัฐ พบว่า การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรมะรุม โดยภาพรวมเป็นการจัดการความรู้ตามระบบอุปถัมภ์ เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการความรู้ด้านความเชื่อในครอบครัว มากที่สุด ส่วนรูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรมะรุม โดยภาพรวม พบว่า รูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนหนึ่งไปสู่อีก

คนหนึ่ง มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่บุตรหลาน มากที่สุด ส่วนด้านสร้างความเข้มแข็งในชุมชนจากผลิตภัณฑ์น้ำมันมะรุมสู่ตลาดประชารัฐตามนโยบายของรัฐบาล โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนผลิตภัณฑ์น้ำมันมะรุมสู่ตลาดประชารัฐ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผลิตภัณฑ์น้ำมันมะรุมสู่ตลาดประชารัฐในรูปแบบดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์ และวริศรา ยงยิ่งประเสริฐ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 มาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน

โดยด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบ แรงงานทุนและแหล่งเงินทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม การรวมกลุ่ม การตลาดและการสร้างเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบายกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและเสริม สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ทำให้พวกเขาสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง มีความยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ในตลาด ความสัมพันธ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการผลิตทุกด้านมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี การจัดการที่ดีและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ชุมชน สามารถพัฒนาและเติบโตได้อย่างมั่นคงในระยะยาว นำไปสู่

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Model Economy ด้วยมาตรการต่าง ๆ คือ การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์และการตลาด การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน การเสริมสร้างทักษะและความรู้ การรักษาสິงแวดล้อม การสนับสนุนการเงินและการลงทุนสำเร็จ เป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้านในจังหวัดกาญจนบุรี ตามแนวคิด BCG Economy ซึ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การเพิ่มมูลค่าและนวัตกรรม การสร้างแบรนด์และการตลาด การขยายช่องทางการจัดจำหน่าย การพัฒนาทักษะและความรู้ในชุมชน การรักษาสິงแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน การสนับสนุนด้านการเงินและการลงทุน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ปัจจัยการผลิตกับเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ประกอบด้วย วัตถุดิบ แรงงาน แหล่งเงินทุน เทคโนโลยีและนวัตกรรม การตลาด การสร้างเครือข่าย การสนับสนุนจากภาครัฐและนโยบาย โดยการพัฒนามาตรการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ประกอบด้วย การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การพัฒนาและเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์และการตลาด การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย การสร้างความร่วมมือและเครือข่ายในชุมชน การเสริมสร้างทักษะและความรู้ การรักษาสິงแวดล้อม การสนับสนุนการเงินและการลงทุน และรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรพื้นบ้าน ประกอบด้วย ส่งเสริมการปลูกสมุนไพรอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ พัฒนาแบรนด์ที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ เปิดช่องทางการขายออนไลน์เพื่อเข้าถึงลูกค้า จัดอบรมการจัดการธุรกิจ การใช้เทคโนโลยีช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น สํารวจแหล่งเงินทุนจากภาครัฐและเอกชน จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดกาญจนบุรี ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีคุณภาพสูงและเป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันในตลาด และ 2) สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรได้รับการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ เช่น GMP, มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และการรับรองเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 1) ควรการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพร ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแปรรูปสมุนไพร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ และการจัดการธุรกิจ เพื่อให้กลุ่มผู้แปรรูปสมุนไพรสามารถพัฒนาความรู้และทักษะในการดำเนินธุรกิจของตน และ 2) ควรสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป 1) การศึกษาครั้งต่อไปควรเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมสูง เช่น การใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการสกัดสารสำคัญจากสมุนไพร การผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติเฉพาะทางสุขภาพ หรือการใช้สมุนไพรในการผลิตสินค้าที่เกี่ยวกับความงาม และ 2) ควรทำการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์สมุนไพร เช่น ความต้องการของลูกค้า กลุ่มเป้าหมายที่

เหมาะสม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เพื่อให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์การตลาดที่ตอบ
โจทย์กลุ่มผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เขมิกา สงวนพวง และจิตรลดา รอดพลอย. (2564). แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูป
สมุนไพรพื้นบ้าน ในตำบลบ้านทราย อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 4(3), 64-84.
- ณรงค์ โพธิ์พูกษานันท์ และวริศรา ยงยิ่งประเสริฐ. (2566). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการแปรรูป
ผลิตภัณฑ์สมุนไพรน้ำมันมะรุมของกลุ่มสมุนไพร เขตบางบอน ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสู่
ตลาดประชารัฐ. วารสารศิลปการจัดการ, 7(3), 887-904.
- ธนา สมพรเสริม. (2557). การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหาร: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไส้
กรอกสมุนไพร จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: เมืองกาญจน์การพิมพ์.
- ธวัชชัย พินิจใหม่ และคณะ. (2560). การพึ่งตนเองของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร
พื้นบ้านนาโพธิ์ ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 10(3),
70-80.
- นำพล แปนเมือง และคณะ. (2563). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสมุนไพรพื้นบ้านกรณีศึกษา: ตำบล
โป่งเป้อย อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุดรธานี, 12(1), 37-50.
- บุหงา ชัยสุวรรณ และคณะ. (2562). ปัจจัยพยากรณ์ความสำเร็จในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากใน
ชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้. วารสารวิชาการ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 27(53), 87-108.
- วิภาวดี เผือกบัวขาว และคณะ. (2564). รูปแบบการสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปมะพร้าว
บ้านแสงอรุณ อำเภอบ้านดง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ,
6(11), 127-142.
- สรพรเพชร เพียรจัด และคณะ. (2564). รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์พื้น
ถิ่นข้าวเม่าแบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 6(1), 105-119.
- สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ. (2563). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทร
งาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์, 8(2), 39-51.
- อัสนรา นามไธสง และคณะ. (2566). การเพิ่มการใช้ประโยชน์พืชสมุนไพรท้องถิ่นเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน:
กรณีศึกษาบ้านหนองบัว ตำบลบึงทวาย อำเภอดงออย จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 18(65), 83-94.
- Kumar, S. & Verma, S. (2020). Traditional herbal remedies for gastrointestinal disorders. Journal of
Ethnopharmacology, 256(112791), 1-10.